

Greinargerð

Suðurnesjabær 17.12.2019

Efni: Niðurstöður rannsókna sem gagn í umhverfismati vegna stækkun fiskeldis Stofnfisks við Vogavík

Stofnfiskur hf. er í greinargerð þessari nefndur verkkaupi og Náttúrustofa Suðvesturlands, Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Suðurnesjum og Þekkingarsetur Suðurnesja nefnd sérfræðingur.

Sérfræðingur vann rannsókn að beiðni verkkaupa á grunnástandi lífríki fjöru og sjávar í Vogavík sumarið 2019 vegna fyrirhugaðrar aukinnar starfsemi verkkaupa. Greinargerð þessi kemur sem fylgirit við skýrslu sérfræðings. Kemur hún að beiðni verkkaupa sem frekari túlkun á niðurstöðum á grunnástandi lífríkis Vogavíkur, m.t.t. áhrifa affallslagnar á lífríki Vogavíkur.

Úttekt sérfræðings leiðir í ljós að lífríki og búsvæði Vogavíkur er fjölbreytt með klapparfjörum og setfjörum á víxl. Þar finnast m.a. þangfjörur, sandmaðks- og kræklingaleirur. Mikið náttúrulegt ferskvatnsstreymi er viðvarandi á rannsóknarsvæðinu og eru seltugildi því mjög breytileg og lífríkið eftir því. Ef tegundasamsetning svæðisins er skoðuð virðist hún ekki búa yfir miklum sérkennum miðað við aðrar fjörur Suðvestanlands (Agnar Ingólfsson 1999, 2002; María B. Steinarsdóttir og Agnar Ingólfsson 2008; Jörundur Svavarsson 2002).

Í rannsókn sérfræðings á lífríki Vogavíkur komu engin greinileg merki fram um efna- eða lífræna mengun, hvorki þegar lítið er til efnagreininga í kræklingi né við úttekt lífríkis fjöru og botns. Hvorki sást brák né vöxtur þörungna eða annarra lífvera við útfallið sem gætu gefið til kynna ofauðgun lífrænna efna. Hafa verður þó í huga að rannsóknin var ekki skipulögð með það í huga að meta áhrif útrásar við eldisstöð Stofnfisks á lífríkið, heldur sem grunnrannsókn á lífríki svæðisins. Greinilegt er þó út frá niðurstöðum fuglavöktunar að útrásin dregur til sín talsverðan fjölda fugla, aðallega máfa og æðarfugl. Ef fylgjast á með mögulegum beinum áhrifum útrásar frá eldisstöðinni til framtíðar með skipulagðri vöktun leggur sérfræðingur til að fylgst verði með mögulegum breytingum í tegundasamsetningu og fjölda lífvera í fjöru og sjó (þarafestur) ásamt uppsöfnun snefilefna á sambærilegan hátt og lýst er í skýrslunni. Að auki er lagt til að vistfræðilegir mengunarvísar verði notaðir við slíka vöktun. Vegna þess hve fjölbreytt búsvæðin eru þyrfti að byrja á því að gera kornastærðamælingar í setfjörum. Helstu vísar á lífræna mengun eru ýmsar tækifæristegundir (e. indicator species) sem verða algengar og stjórna þá fjöldi einstaklinga meira af áhrifum og magni raskana heldur en hinum hefðbundnu áhrifaþáttum eins og árstíðum. Raskanir á borð við lífræna mengun hafa jafnframt mismunandi áhrif á tegundir og eru algengar fjörlífverur eins og ánar (Oligochaeta) og burstaormar (Polychaeta) þar í sterkri stöðu vegna fjölgunargetu sinnar og þols gagnvart slíkri mengun. Burstaormurinn *Capitella capitata* er til að mynda þekktur vísir á lífræna mengun (Pearson og Rosenberg 1978) og hefur verið notaður hér á landi til að meta áhrif lífrænnar mengunar (Valtýr Sigurðsson, 2015). *Capitella capitata* fannst í rannsókninni í Vogavík (í lágum þéttleika) og gæti því hentað til að fylgjast með mögulegum áhrifum lífrænnar mengunar frá frárennsli eldisstöðvar Stofnfisks í Vogavík. Aðrir hentugir vistfræðilegir vísar sem hugsanlega mætti nota við vöktun og mat lífrænnar mengunar/ofauðgunar til framtíðar eru til dæmis: 1) hlutfall ána/burstaorma 2) hlutfall þráðorma/árfætla, 3) Shannon-Wiener fjölbreytileikastuðull, 4) Pielou stuðull, 5) Margalef stuðull, 6) Berger-Parker stuðull, 7) Simpson stuðull, 8) Flokkunarfjölbreytileiki, 9) Flokkunarfræðilegar skyldleikamælingar. Sérfræðingur leggur einnig til að við vöktun verði fylgst með mögulegri uppsöfnun lífrænna efna í skúfaþangi við útrásina þar sem þang getur í sumum tilfellum hentað betur en kræklingur við slíka vöktun þegar umhverfisþættir (t.d. selta) eru mjög breytilegir.



HÁSKÓLI ÍSLANDS

Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Suðurnesjum



ÞEKKINGASETUR SUÐURNESJA
Sóknar Science and Learning Center

Sérfræðingur leggur áherslu á þá staðreynd varðandi alla þætti þessarar úttektar lífríkis Vogavíkur að engin gögn eru til um náttúrulegt grunnástand í Vogavík, því engar kvaðir voru um grunnrannsóknir fyrir iðnaðaruppbyggingu á svæðinu sem rekja má allt aftur til ársins 1982 þegar Hafbeitarstöð Vogalax hóf þar starfsemi sína. Í gegnum tíðina hafa síðan fyrirtæki eins og Faxalax, Silungur, Sæeyra og nú síðast Stofnfiskur verið með starfsemi á svæðinu. Sérfræðingur fagnar því þeirri ákvörðun verkkaupa að ráðast í fyrstu heildarúttekt á lífríki svæðisins og fá þannig heildræna mynd af núverandi stöðu í Vogavík. Má því liggja ljóst fyrir að miðað við fyrirliggjandi upplýsingar er vandasamt að segja til um hvort eða hve mikil áhrif núverandi fráveita hefur á lífríki Vogavíkur eftir allt það rask sem á undan er gengið. Engin óeðlileg frávik komu fram í rannsókn sérfræðings sem benda til efna- eða lífrænnar mengunar. Munu niðurstöður sérfræðings á lífríki Vogavíkur nýtast við framtíðarvöktun og rannsóknir á svæðinu.